

Faluförslag

Utred frågan om att upplåta Stora Näs 2:2 för ideell verksamhet

Inledning

Fastigheten Stora Näs 2:2 har under lång tid varit en central del av områdets sociala infrastruktur. Fram till 2019 har byggnaden både rymt skolverksamhet och senast fritidsgård samt bibliotek. I samband med att den kommunala fritidsverksamheten centraliserades till Faluns stadskärna upphörde dessa funktioner, och fastigheten har sedan dess stått oanvänd med undantag för renoveringsarbete och en kortare period som möjlig evakueringsbostad för ukrainska flyktingar. Trots försök har en försäljning ännu inte kunnat genomföras.

Detta förslag syftar till att värna och utveckla den närmiljö och det grannskap som fastigheten har varit och kan var en viktig del av. Genom att möjliggöra ideellt driven fritidsgårdsverksamhet för områdets unga, skapa en mötesplats för föreningsliv och genomförandet av studiecirklar kan Stora Näs 2:2 åter bli en levande resurs för invånarna. Då skulle även verksamhet och lokal kunna bidra till en väl etableras samt etablera en trygghetspunkt vid händelse av kris.

Vi är flera som vill undvika att fastigheten går samma öde till mötes som Rottneby Herrgård, vars förfall blivit ett avskräckande exempel på hur kulturmiljöer riskerar att förlora sitt värde när de lämnas utan funktion.

Detta initiativ har vuxit fram ur det tomrum som uppstod när fritidsgården försvann och den potential som jag ser i möjligheten att samla flera lokala föreningar och aktiviteter under samma tak för ökad gemensam nytta. Med ideella krafter och i nära samverkan med kommunen önskas skapa en hållbar modell som kommunen arbetar med i Vika såväl som på andra håll.

Förhoppningen är att detta engagemang ska kunna erbjuda kommunen ett reellt alternativ till försäljning – ett alternativ där fastigheten i stället används för samhällsnytta och där värdet av lokalt engagemang, trygghet och förebyggande insatser väger tyngre än en kortsiktig ekonomisk avyttring.

Förslag - Mot denna bakgrund önskar jag att kommunen utreder möjliga alternativ till försäljning av Stora Näs 2:2 samt vilka förutsättningar som krävs för att en sådan lösning ska kunna realiseras med hänsyn till det underlag som presenteras här.

Områdesinformation

Hosjö, området där fastigheten ligger, är rent statistiskt sett ett välmående område med generellt goda socioekonomiska förutsättningar enligt segregationsbarometern¹. Detta trots att Hosjö från 2022 till 2023 har dubblat individer i områdestyp 1 samtidigt som man halverat individer i områdestyp 5. Vad detta betyder är att skillnaderna mellan invånarna ökar med färre på den övre delen av den socioekonomiska skalan och fler på den nedre delen.

I Hosjö bor bland annat (RegSO 2080R010 Hosjö)

- 3 136 invånare.
- 150st 0–4 åringar.
- 211st 10–14 åringar.
- 221st 15–19 åringar.
- 677st 65+ åringar.
- 98 ensamstående med barn.
- 407 med utländsk bakgrund.

Dessa grupper kan ses som potentiella primära målgrupper för olika riktade insatser som skulle kunna nås av tänkta aktiviteter i fastigheten.²

Jag vill dock poängtera att det finns risker med att stirra sig blind på områdets välstånd som argument mot detta förslag. Detta då det finns något som kallas preventionsparadoxen. Vilket förenklat är att även om riskgrupper, exempelvis individer som bor i socioekonomiska utsatta områden som har en högre potentiell risk att utveckla ett "problembeteende". Så är andelen i normalgruppen så hög så att antalet individer som utvecklar ett "problembeteende" ännu högre. Därav är det viktigt att det finns tillräckliga skyddsfaktorer för att minska riskerna för utvecklingen av problembeteende som i förlängningen belastar det offentliga. Samt att de lösningarna som tas fram är universellt utformade för att möta flera individer.

¹ [Falun - Segregationsbarometern](#)

² [RegSO i Statistikdatabasen](#)

Potentiella nyttor

För barn och unga

I det offentliga uppdraget att skapa så goda förutsättningar för dess invånare och samhället i stort talar man ofta om skydds- och riskfaktorer. Länsstyrelsen i Stockholm län har tagit fram preventionspalleten³ som är ett verktyg för kommuner att kunna arbeta kunskapsbaserat gällande främjande och förebyggande verksamheter riktade till barn och unga.

Fyra av de viktigaste skyddsfaktorerna för barn och unga, med potential att påverka flera olika problemutfall är:

- En god föräldrabarnrelation
- Måluppfyllelse i förskola och skola
- **En meningsfull fritid**
- **Ett tryggt närsamhälle**

Detta förslag tar primärt sikte på en meningsfull fritid och ett tryggt närsamhälle men bidragande nyttor går självklart att finna inom de andra områden också. Ett exempel på fritidsaktivitet för dagens ungdomar där vi vill vara ett alternativ för högstadie- och gymnasieelever som i LUPPen⁴ redogörs för är:

1. Streamar film/serier, tittar på youtube eller TV
2. Tränar/idrottar
3. Spelar TV-spel, onlinespel eller dataspel

En fritidsgård skulle kunna vara ett aktivt bidrag till att öka antalet skyddsfaktorer för barn och unga både psykiskt och fysiskt. För att redogöra för vikten av grundläggande skyddsfaktorer för att flytta individens förutsättningar för framtida problembeteende kan det illustreras i figuren på nästa sida.

³ [Preventionspaletten](#)

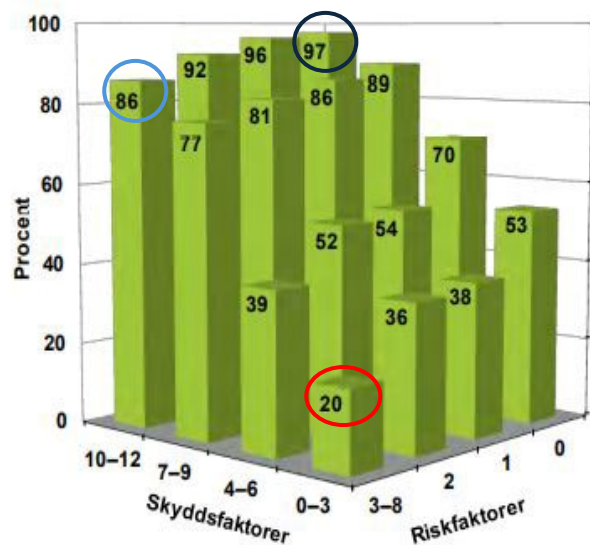
⁴ [Microsoft Power BI](#)

Figuren visar andel ungdomar med god hälsa indelat i olika grupper med olika antal skydds- och riskfaktorer.

De med lägst antal skyddsfaktorer och högst antal riskfaktorer syns i den röda cirkeln (20)

De med högst antal skyddsfaktorer men samma antal riskfaktorer syns i den blå cirkeln (86)

De med högst antal skyddsfaktorer och 0 antal riskfaktorer syns i den svarta cirkeln (97)

Källa med lånad bild från: Region Örebro län, Margareta Lindén-Boström Elin Löfwenhamn Carina Persson, 2015, Ungdomars livsvillkor, levnadsvanor och hälsa, Liv & hälsa ung i Örebro län, sid 77, [länk](#).

Påstående - Att upplåta fastigheten för ideellt driven fritidsverksamhet med trygga vuxna på plats skulle inte bara kunna vara en förebyggande insats för att motverka rekrytering till gängkriminalitet som skulle klassas som ett problembeteende utan också vare en främjande insats, möjligtvis i linje med det som eftersträvas i den nya socialtjänstlagens intentioner eller det nya hälsoprogrammet för barn och unga!?

För 65+

2025 tog regeringen fram en strategi mot ofrivillig ensamhet vid namnet ”Tillsammans – för god gemenskap i hela befolkningen”.⁵ Vilket anspelar på behovet av att många aktörer – både offentliga, privata och civila – bidrar i arbetet för att åstadkomma förändring.

Ambitionen är att sociala arenor ska vara tillgängliga för alla, färre hinder för socialt deltagande och färre människor i långvarig ensamhet ska bidra till jämlika förutsättningar för sociala relationer.

Ensamhet är ett folkhälsoproblem, som ökar risken för psykisk och fysisk ohälsa och förtidig död. Ensamheten är också ojämlikt fördelad, det betyder att förekomsten ofta är högre i vissa delar av befolkningen såsom bland yngre och äldre, personer med funktionsnedsättning och de som står utanför arbetslivet. Mycket tyder på att det är strukturella snarare än individuella faktorer som ligger bakom denna ojämlika fördelning. Därför är ensamhet inte bara ett individuellt problem, utan också ett

⁵ [Nationell strategi mot ensamhet — Folkhälsomyndigheten](#)

samhällsproblem som behöver lösas med gemensamma krafter. Strategin beskriver hur olika aktörer i samhället kan arbeta för att bidra till att minska ensamhet och öka gemenskap.

Påstående - Att upplåta fastigheten för ideell verksamhet även för äldre, vilket också erbjuder möjligen att träffas över generationsgränser och bygger sociala relationer, finns potential att bidra till att motverka ofrivillig ensamhet i linje med denna strategi för en bredare målgrupp.

En trygg punkt för alla i området

I en tid med oroligt omvärldsläge har satsningar på upprustning av totalförsvaret från det offentliga varit i fokus och kommer att så också vara inom en överskådlig tid (se planen för försvarsbudgeten). Fastigheten har en potential att bli en så kallad ”trygghetspunkt”⁶. I utredningen om kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig, SOU 2024:65⁷ föreslås det att en kommun ska vara skyldiga att ha ”särskilda samlingsplatser” eller det som oftast benämns som trygghetspunkter.

Påstående – Att upplåta fastigheten för ideell verksamhet gör också fastigheten ändamålsenligt för att kunna ställa om till trygghetspunkt vid behov. En plats som också samlar ideella krafter till vardags såväl som invånare har potentialen att göra den till en trygg punkt för invånarna innan en händelse av kris eller krig.

⁶ [Kommunala trygghetspunkter | MSB](#)

⁷ [Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig, SOU 2024:65](#)

Organisering

Hur vi frivilliga väljer att organisera oss beror på kommunens intresse av att samverka snarare än att avyttra verksamheten. Personligen har jag (Patric) varit engagerad i ideell verksamhet och hitta samverkanslösningar i över 15 år. Med det sagt har jag idag bakom mig en facebookgrupp med ca 150 medlemmar från lokalsamhället.

Utöver det så förs även dialog med redan etablerade ideella engagemang, där kontakten är tagen på deras initiativ i samband men kännedom om processen och intresse för fastigheten. Dialogen har förts på olika plan för att sondera förutsättningarna för samverkan. Några av dessa aktörer är:

- Hela Falun (för barn och unga i Falun)
- Falu radioklubb (kortvågsradioklubb)
- Korsnäsbyggdens historiska forskargrupp (hembygdsförening)
- Climate Resilience Center (arbetet för trygghetspunkter)
- PRO
- Olika studieförbund (för studiecirkelar)

För att jag ska kunna ta arbetet vidare och organisera detta ideella engagemang och dialoger med andra engagerade behöver jag dock tydligare besked och återkoppling från kommunen kring förutsättningarna såväl som ett intresse att undersöka alternativa lösningar Till nytta för Faluborna.